

СУТНІСТЬ І СТРУКТУРА ФЕНОМЕНУ «ПРОФЕСІЙНО-КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ» МАЙБУТНІХ ДІЛЬНИЧНИХ ОФІЦЕРІВ ПОЛІЦІЇ

THE ESSENCE AND STRUCTURE OF THE PHENOMENON OF "PROFESSIONAL AND COMMUNICATIVE COMPETENCE" OF FUTURE DISTRICT POLICE OFFICERS

Стаття присвячена розгляду проблеми формування професійно-комунікативної компетентності дільничних офіцерів поліції. Стаття має за мету конкретизувати сутність і структуру феномену «професійно-комунікативна компетентність майбутнього дільничного офіцера поліції».

У статті проведено огляд наукових досліджень вітчизняних і зарубіжних вчених та проаналізовано різні підходи до трактування понять «компетентність», «професійна компетентність», «комунікативна компетентність», «професійно-комунікативна компетентність». Доведено, що зміст професійно-комунікативної компетентності майбутніх дільничних офіцерів поліції складають загальні та фахові комунікативні знання, загальні та специфічні комунікативні вміння та навички, сформованість професійної мотивації, сформованість комунікативних якостей особистості.

Обґрунтовано, що сформованість професійно-комунікативної компетентності сприятиме ефективному виконанню дільничними офіцерами поліції професійних функцій: інформаційної, нормативно-правової, комунікативної, профілактично-виховної.

Запропоновано авторське визначення поняття «професійно-комунікативна компетентність майбутніх дільничних офіцерів поліції» як цілісної, складної інтегративної характеристики особистості, що поєднує сформованість комунікативних знань, вмінь, навичок, здібностей, професійно важливих комунікативних якостей, детермінується професійною мотивацією і визначає ефективність професійного спілкування.

У структурі професійно-комунікативної компетентності майбутніх дільничних офіцерів поліції виокремлено компоненти: знанієво-комунікативний (знання законів та нормативно-правових актів, що регулюють діяльність дільничних офіцерів поліції, знання сутності і особливостей професійного спілкування дільничних офіцерів поліції), мотиваційно-особистісний (наявність професійної мотивації та професійно важливих якостей особистості), професійно-діяльнісний (сформованість комунікативних умінь і навичок професійного спілкування).

Ключові слова: компетентність, професійна компетентність, комунікативна ком-

петентність, професійно-комунікативна компетентність, дільничні офіцери поліції.

The article is dedicated to examining the issue of forming the professional-communicative competence of district police officers. The article aims to specify the essence and structure of the phenomenon of «professional-communicative competence of future district police officers.»

The article provides a review of scientific research by domestic and foreign scholars and analyzes various approaches to interpreting the concepts of «competence,» «professional competence,» «communicative competence,» and «professional-communicative competence.» It is argued that the content of the professional-communicative competence of future district police officers consists of general and professional communicative knowledge, general and specific communicative skills and abilities, the formation of professional motivation, and the development of communicative qualities of the individual.

It is substantiated that the formation of professional and communicative competence will contribute to the effective performance of professional functions by district police officers: informational, regulatory, communicative, preventive and educational.

The author's own definition of the concept of «professional and communicative competence of future district police officers» is suggested as a complex integrative characteristic of a personality that combines the formation of communicative knowledge, skills, abilities, professionally important communicative qualities, is determined by professional motivation and determines the effectiveness of professional communication.

In the structure of professional and communicative competence of future district police officers, the following components are distinguished: knowledge-communicative (knowledge of laws and regulations governing the activities of district police officers, knowledge of the essence and features of professional communication of district police officers), motivational-personal (availability of professional motivation and professionally important personality qualities), professional-activity (formation of communicative skills and abilities of professional communication).

Key words: competence, professional competence, communicative competence, professional-communicative competence, district police officers.

УДК [378.6:351.74]:316.77] (477) (043.5)
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/65.1.24>

Білоусов А.В.,
аспірант, ст. викладач кафедри
іноземних мов
Харківського національного
університету внутрішніх справ

Аналіз сучасних досліджень і публікацій.

У сучасних умовах реформування МВС України, підвищення ролі інститутів громадянського суспільства в забезпеченні прав і свобод громадян, налагодженні ефективної співпраці з населенням особливого значення набуває робота дільничних офіцерів поліції.

Успішність діяльності правоохоронців залежить від багатьох чинників, одним з головних – є вміння

спілкуватися з різними категоріями населенням при виконанні службових завдань: з потерпілими, правопорушниками, свідками, пересічними громадянами. Поліцейські виконують службові завдання спілкуючись з населенням, від їхнього уміття встановити психологічний контакт, побудувати діалог, адекватно сприймати та розуміти співрозмовника залежить виконання поставлених завдань та ефективність їхньої службової діяльності. Це

вимагає від майбутніх дільничних офіцерів поліції глибоких знань з психології, професійного спілкування, розвинених комунікативних умінь і навичок. Саме тому необхідність розвитку і вдосконалення у дільничних офіцерів поліції професійно-комунікативної компетентності закріплено на державному рівні (Закон України «Національну поліцію України», Наказ МВС України від 28.07.2017 № 650 «Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції», Правила етичної поведінки поліцейських та ін.).

Проте, незважаючи на актуальність, зазначена науково-педагогічна проблема не знайшла достатнього вирішення в теорії і практиці вищої відомчої освіти.

Окремі аспекти проблеми формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх правоохоронців у процесі фахової підготовки знайшли відображення в працях Л. Барановської, О. Борисюк, Л. Герман, Л. Дунець, Ю. Жидецького, Н. Калька, Я. Когут, Т. Крашеніннікової, Л. Мороз, О. Новікової, С. Олексієнко, А. Павліченко, Р. Пашук, К. Пономаренко, І. Саражинської, О. Топчій, М. Ценко, О. Цільмак, С. Яковенко та ін.

Дослідниками доведено, що професійно-комунікативна компетентність є невід'ємною складовою професіоналізму дільничних офіцерів поліції, оскільки комунікативна діяльність визначає ефективність їхньої роботи в ситуаціях взаємодії з громадянами, працівниками інших служб і підрозділів, соціальними групами в межах виконання службових завдань. Виконання дільничними офіцерами поліції значної кількості різних завдань та професійних функцій, пов'язаних зі спілкуванням вимагає розвиненої професійно-комунікативної компетентності.

Мета статті – конкретизувати сутність і структуру феномену «професійно-комунікативна компетентність майбутнього дільничного офіцера поліції».

Виклад основного змісту. Розглядаючи цю проблему, необхідно, насамперед, визначити, що таке професійно-комунікативна компетентність, виявити її структуру, умови її формування. Необхідно зазначити, що поки ще відсутнє однозначне визначення поняття «професійно-комунікативна компетентність майбутніх дільничних офіцерів поліції».

Огляд психолого-педагогічних джерел, присвячених цій проблемі, свідчить, що для більш глибокого розуміння та визначення його сутності, насамперед, необхідно уточнити сутність понять «компетентність», «професійна компетентність», «комунікативна компетентність», «професійно-комунікативна компетентність».

Узагальнення визначення сутності поняття «компетентність», наведені у науково-довідковій літературі, свідчить, що його тлумачать як коло повноважень будь-якої посадової особи чи органу;

володіння знаннями, досвідом у певній галузі; а поняття «компетентний» тлумачать як добре обізнаний, тямущий; кваліфікований.

О. Овчарук [8] підкреслює, що «компетентність» – це інтегрована характеристика якості особистості; результативний блок, сформований через досвід, знання, вміння, ставлення, поведінкові реакції. Компетентність побудована на комбінації взаємовідповідних пізнавальних відношень та практичних навичок, цінностей, емоцій, поведінкових компонентів, знань та вмінь, усього того, що можна мобілізувати для активної дії.

Дослідники (О. Овчарук [8], О. Савченко [10], О. Ходань [11] та ін.) переконані, що компетенція – це результат освітньої діяльності, який виявляється в підготовленості випускника, в реальному володінні ним методами та засобами діяльності, в можливостях справлятися з поставленими завданнями; форма поєднання знань, умінь і навичок, яка дозволяє ставити і досягати мети в перетворенні оточуючого середовища.

О. Савченко [10], О. Ходань [11] зазначають, що компетентність – це інтегральна якість особистості, яка проявляється в її загальній здатності та готовності до діяльності, що ґрунтується на знаннях і досвіді, які набуті в процесі навчання і соціалізації та орієнтовані на самостійну і успішну участь у діяльності.

Отже, узагальнюючи дослідження вчених щодо визначення сутності «професійної компетентності», то дослідники визначають її як ключову характеристику особистості фахівця, яка характеризує його здатність до ефективного виконання завдань професійної діяльності; визначають це поняття як властивість особистості фахівця, яка виявляється у здатності до професійної діяльності, готовності до виконання професійних завдань і спроможності ефективно (компетентно) розв'язувати стандартні та проблемні ситуації, що виникають у професійній діяльності на підставі наявних знань, умінь та досвіду.

На думку дослідників (О. Борисюк [9], О. Губарева [3], М. Задорожної [5] та ін.), професійна компетентність офіцера поліції – це індивідуальна інтегративна характеристика працівника правоохоронних органів, що відображає готовність та спроможність здійснювати на належному рівні професійну діяльність, застосовуючи увесь спектр необхідних (набутих під час навчання та закріплених завдяки досвіду реальної професійної діяльності та самоосвіти) знань, умінь і навичок, ефективно мобілізовуючи власні здібності та досвід залежно від конкретної професійної ситуації, демонструючи гнучкість і творчість мислення.

Незважаючи на різні підходи щодо окреслення структури професійної компетентності, фундаментом і невід'ємною складовою професійної компетентності є комунікативна компетентність,

на чому наголошується в Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти: «Усі компетентності людини слугують, так чи інакше, здатності користувача мовою до спілкування і можуть розглядатися як аспекти комунікативної компетентності» [4, с. 101], що сприяє успішній професійній діяльності фахівця.

Наукове наповнення терміну «комунікативна компетентність» визначається змістом поняття «комунікація», як сутнісного аспекту соціальної взаємодії; як індивідуальної дії, яка реалізується в умовах прямих чи непрямих відносин з іншими людьми.

Проаналізовані нами наукові праці вітчизняних і закордонних вчених (О. Берестенко [2], О. Корніяка [6], Дж. Вейман [14], Д. Хаймс [12], Б. Шприцберг [13] та ін.) свідчать про те, що в науковій літературі не існує єдиного розуміння сутності поняття «комунікативна компетентність» і має місце широкий спектр його визначень: від (у широкому розумінні) здатності до спілкування, комунікативності, спроможності особистості встановлювати комунікативний контакт з оточенням до більш детального розгляду його змісту – як знання культурних норм і правил спілкування; засвоєння соціальних стереотипів поведінки; володіння комунікативними вміннями і навичками; система внутрішніх засобів регулювання комунікативних дій; набір умінь і навичок, одержаних на основі індивідуального досвіду.

Отже, комунікативна компетентність – це інтегративна особистісна характеристика, що виявляється у процесі комунікації як здатність актуалізувати та застосовувати отриманий досвід комунікативної діяльності та індивідуально-психологічні якості особистості для досягнення поставленої мети (О. Берестенко [2], О. Корніяка [6], Дж. Вейман [14] та ін.). Основу комунікативної компетентності становлять комунікативні компетенції, що базуються на знаннях про комунікацію, уміннях і навичках її здійснення, способах комунікативної діяльності і проявах емоційно-ціннісного ставлення до неї. Комунікативна компетентність виявляється у процесі спілкування і сприяє ефективному вирішенню комунікативних завдань.

Аналіз наукових джерел дозволив дійти висновку про те, що не існує єдиного підходу до окреслення структури комунікативної компетентності. Традиційним вважається структурування комунікативної компетентності на окремі блоки або компоненти: мотиваційно-ціннісний, знанієвий, гностичний, когнітивний (пізнавальний), конативний, операціонально-діяльнісний, рефлексивний, емоційно-оцінний (емоційний), індивідуально-особистісний, поведінково-процесуальний (поведінковий) та ін.

Професійно-комунікативна компетентність, як вказують дослідники О. Берестенко [2],

О. Корніяка [6], є частиною професійної компетентності індивіда, бо саме вона відображає особистісні якості та властивості фахівця, за допомогою яких він самостійно й ефективно реалізовує завдання професійної діяльності, в тому числі ті, що пов'язані із взаємодією з іншими людьми. Отже, високий рівень сформованості професійно-комунікативної компетентності фахівця є необхідною умовою для успішної професійної діяльності в певній галузі та подальшого її розвитку.

Характеризуючи особливості правоохоронної діяльності, фахівці (Л. Барановська, І. Саражинська [1], О. Новікова, К. Пономаренко [7] та ін.) зазначають, що вона є комунікативною за змістом та гуманістичною за своєю спрямованістю. Ці особливості правоохоронної діяльності передбачають високий рівень професійно-комунікативної компетентності офіцерів поліції, складовими якої є певна сукупність знань та умінь, що забезпечують ефективне протікання комунікативного процесу. З-поміж останніх виділимо уміння та здатність працівників правоохоронних органів встановлювати, підтримувати та розвивати необхідні контакти з іншими людьми, плідно співпрацювати з ними, вміти вирішувати конфліктні ситуації та інші.

Високий рівень комунікативної та професійної компетентності працівників поліції дозволяє їм швидко орієнтуватися у різноманітних ситуаціях проблемного спілкування, конфліктної взаємодії різного рівня.

Як свідчить практика, комунікативна компетентність є важливим показником професійності кожного фахівця, зокрема і працівника правоохоронних органів. У ст. 11 Закону України «Про Національну поліцію» зазначено, що діяльність поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням на засадах партнерства, а рівень довіри населення до поліції є основним критерієм оцінки її ефективності. Це свідчить про те, що для працівників правоохоронних органів, спілкування є одним з основних засобів, за допомогою якого вони виконують та ефективно реалізують власну професійну діяльність.

Зазначимо, що термін «комунікативна компетентність» працівника правоохоронних органів є багатограним поняттям. Це можна пояснити тим, що діяльність поліції, спрямована на усі сфери людського життя, тому для розкриття сутності цього поняття використовують безліч підходів.

М. Ценко під комунікативною компетенцією юриста (правоохоронця) розуміє якість особистості, що інтегрує комунікативні знання, цінності й досвід, реалізація яких у ситуаціях правозастосовного характеру, дозволяє досягати взаєморозуміння між суб'єктами юридичної діяльності [9].

Л. Барановська, А. Саражинська [1] розглядають комунікативну компетентність правоохоронця як систему регулятивів, що включає в себе комплекс загальнокультурних знань, здібностей, сукупність умінь і навичок спілкування, культуру мови, які формуються в процесі навчання у відомчій освітній установі при наявності певних ціннісних установок.

Л. Дунець, А. Павліченко виокремлюють наступні особливості комунікативної компетентності працівників поліції:

- здатність встановлювати та підтримувати необхідні контакти з іншими людьми;
- вміння людини організувати «міжособистісний простір» у процесі спілкування з людьми, керувати процесами спілкування;
- здатність людини брати на себе та виконувати різні соціальні ролі, вільне володіння вербальними та невербальними засобами спілкування;
- вміння давати соціально-психологічний прогноз комунікативної ситуації, у якій має бути спілкування;
- здатність демонструвати знання комунікативної поведінки, соціально доцільної в певній ситуації;
- здатність керувати так званими «процедурними» аспектами комунікації для її плавного протікання (це стосовно професійного спілкування) та інші.

С. Олексієнко, Л. Герман уточнюють дефініцію поняття «комунікативна компетентність працівника поліції» як комплекс особистісних якостей та здібностей за допомогою яких працівник поліції досягає вершин свого професіоналізму, шляхом побудови конструктивної та ефективної мовленевої діяльності в будь-яких життєвих ситуаціях з різними типами особистостей.

І. Радомський підкреслює, що професійна комунікативна компетентність – поєднує знання психології спілкування, методів психологічного впливу, технологій спілкування й взаємодії та уміння ці знання синтезувати для успішного вирішення завдань, аналізу ситуацій, які зумовлюють необхідність осмислення психологічної сутності явищ, вибору засобів взаємодії.

О. Новікова, К. Пономаренко [7] зазначають, що професійно-комунікативна компетентність майбутніх правоохоронців виявляється у володінні практичними вміннями і навичками вербальної та невербальної комунікації, розвитку мовних здібностей, здатності встановлювати та підтримувати необхідні професійні контакти з урахуванням конкретної ситуації спілкування та комунікативної спрямованості.

О. Борисюк, Ю. Жидецький, Н. Калька, Я. Когут та ін. [9] зазначають, що професійно-комунікативна компетентність складає психологічне утворення,

що формується на базі комунікативного потенціалу особистості в умовах конкретної фахової діяльності, яке можна уявити у вигляді системи значущих для працівника поліції відносин, комунікативних умінь та навичок: вміння швидко встановлювати психологічний контакт з незнайомими людьми, слухати інших людей, вміти застосовувати методи психологічного впливу на людей під час здійснення службової діяльності, вміти долати психологічні бар'єри у спілкуванні. Дослідники підкреслюють, що професійна комунікативна компетентність дільничного офіцера поліції охоплює: вміння встановити і підтримати психологічний контакт з будь-яким учасником спілкування, долати комунікативні бар'єри; вміння володіти вербальними і невербальними засобами спілкування, прийомами комунікативного впливу; вміння зрозуміти невербальну поведінку співрозмовника, диференціювати психологічні особливості людини; розрізнити правдиві і неправдиві свідчення; володіння культурою міжособистісного спілкування і культурою мовлення; здатність гнучко змінювати стиль спілкування в конфліктних ситуаціях.

Дослідники (Л. Барановська, М. Задорожна, О. Новікова, К. Пономаренко, І. Саражинська) у структурі професійно-комунікативної компетентності працівника поліції виокремлюють такі елементи, які відображають її змістове наповнення:

- загальні та фахові комунікативні знання – знанієвий, змістовий, гностичний, когнітивний (пізнавальний);
- загальні та специфічні комунікативні вміння та навички, володіння технікою спілкування – конативний, операціонально-діяльнісний, поведінково-процесуальний (поведінковий), професійно-комунікативний;
- сформованість професійної мотивації – мотиваційно-ціннісний, емоційно-оцінний (емоційний), мотиваційно-професійний.
- сформованість комунікативних якостей – індивідуально-особистісний, особистісно-професійний, особистісно-рефлексивний та ін.

Аналізуючи підходи різних учених до дослідження змісту і структури поняття «професійно-комунікативна компетентність» і зважаючи на специфіку професійної діяльності майбутніх дільничних офіцерів поліції, ми прийшли до висновку, що «професійно-комунікативна компетентність майбутніх дільничних офіцерів поліції» – явище комплексне, тобто її можливо розглядати не тільки як психологічний, а і як соціо професійний феномен, який поєднує багатопланову систему комунікативних знань, умінь і навичок, якостей, властивостей і здібностей, які проявляються у професійному спілкуванні.

Сформованість професійно-комунікативної компетентності як особистісної характеристики фахівця дозволить ефективно виконувати

такі професійні функції: інформаційну (передачу інформації, надання консультацій з правових питань); нормативно-правову (формування правосвідомості та правослужняної поведінки); комунікативну (уміння встановлювати контакт, будувати спілкування та взаємодію з людьми); профілактично-виховну (здійснення виховного впливу задля попередження правопорушень).

Отже, ми визначаємо *професійно-комунікативну компетентність майбутніх дільничних офіцерів поліції* як цілісну, складну інтегративну характеристику особистості, що поєднує сформованість комунікативних знань, вмінь, навичок, здібностей, професійно важливих комунікативних якостей, детермінується професійною мотивацією і визначає ефективність професійного спілкування.

Це визначення дає можливість визначити в структурі професійно-комунікативної компетентності дільничних офіцерів поліції такі компоненти: *знанієво-комунікативний, мотиваційний, професійно-діяльнісний*.

При визначенні компонентів професійно-комунікативної компетентності майбутніх дільничних офіцерів поліції ми спиралися на результати вітчизняних і зарубіжних досліджень в цій галузі, враховували зміст освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність» (Поліцейські).

Зміст знанієво-комунікативного компоненту складають: знання законів, положень, розпорядчих документів МВС України, інших нормативно-правових актів, інструкцій та ін., що регулюють діяльність дільничних офіцерів поліції; знання специфіки і особливостей майбутньої професійної діяльності; знання сутності і особливостей професійного спілкування дільничних офіцерів поліції (етапи встановлення психологічних контактів з різними категоріями громадян, шляхи подолання бар'єрів спілкування, ознаки брехливості, шляхи вирішення конфліктних ситуацій у процесі вирішення службових завдань тощо); знання технік, методик ефективною комунікації у процесі професійної взаємодії; знання етичних та культурологічних засад професійної комунікації та ін.

Мотиваційно-особистісний компонент виявляється у сформованості: професійної мотивації, що передбачає позитивне ставлення до обраної професії, прагнень, установок, мотивів професійної діяльності і виявляється через: відповідальне ставлення поліцейських до професійної діяльності; усвідомлення соціальної значущості професії поліцейського; наявність стійких професійних інтересів; прагнення реалізувати себе в професійній діяльності; комунікативних якостей (емпатія, толерантність, комунікабельність), моральних якостей (відповідальність, сумлінність, чесність, порядність); емоційно-вольових якостей

(самостійність, наполегливість, самовладання, дисциплінованість, організованість, рішучість).

Зміст *професійно-діялісного* компоненту виявляється у сформованості комунікативних умінь і навичок професійного спілкування (уміння встановлювати психологічний контакт, виявляти ввічливість і тактовність у ставленні до інших; корегувати й управляти процесом взаємодії; протистояти стереотипам сприйняття, бар'єрам спілкування; налагоджувати зворотній зв'язок; правомірно отримувати інформацію, що необхідна для правоохоронної діяльності; встановлювати контакти з різними верствами населення з метою виявлення потенційно небезпечних осіб і ситуацій; налаштуватися на різні форми спілкування залежно від індивідуально-психологічних особливостей об'єктів правоохоронної діяльності; здатність до ефективної комунікації в ситуаціях професійної взаємодії, уміння слухати; уміння здійснення окремі комунікативні дії та будувати спілкування в ситуаціях професійної діяльності у процесі профілактичної роботи з попередження правопорушень, забезпечення охорони громадського порядку та громадської безпеки; володіння культурою спілкування і культурою мовлення; уміння коротко, чітко та ясно формулювати думки; тощо).

Цілеспрямоване формування вказаних компонентів сприятиме розвитку феномену «професійно-комунікативна компетентність» в цілому.

Висновок. Отже, проведений аналіз наукових досліджень свідчить, що проблема формування професійно-комунікативної компетентності потребує подальшого вивчення і цілеспрямованого формування вказаного феномену у майбутніх дільничних офіцерів поліції в освітньому процесі закладу вищої освіти МВС.

Перспективними напрямком подальших досліджень є обґрунтування і визначення педагогічних умов, створення яких в ЗВО МВС України сприятиме формуванню і розвитку вказаного соціо-професійного феномену.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Барановська Л. В., Саражинська І. А. Формування професійно-мовленнєвої компетенції майбутніх фахівців правоохоронної сфери. *Мовні концептуальні проблеми української лінгвістики*: Зб. наук. пр. Київ: Вид-во КНУ ім. Тараса Шевченка, 2008. Вип. 24. Ч. 1. С. 45–50.
2. Берестенко О. Г. Культура професійного спілкування : навч.-метод. посіб. Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2013. 299 с.
3. Губарева О. С. Психологічні особливості формування професійної компетентності працівників ОВС : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.06. Харків, 2005. 19 с.
4. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. проф. С.Ю. Ніколаєва. К.: Ленвіт, 2003. 273 с.

5. Задорожна М. В. Основні характеристики сформованості професійної компетентності майбутніх дільничних офіцерів поліції. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: «Педагогічні науки»*. 2021. № 22 (3). С. 93–102.

6. Корніяка О.М. Особливості розвитку комунікативної компетентності фахівців на різних етапах їх професійного становлення. *Психолінгвістика: зб. наук. праць ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»*. Переяслав-Хмельницький: ПП «СКД», 2011. Вип. 8. С. 33–45.

7. Новікова О. О., Пономаренко К. В. Особливості комунікативної компетентності працівників поліції. *Правовий часопис Донбасу*. 2018. №3(64). С. 164–168.

8. Овчарук О. В. Розвиток компетентнісного підходу: стратегічні орієнтири міжнародної спільноти. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: кол. монографія / за заг. ред. О.В. Овчарук*. Київ : «К.І.С.», 2004. 112 с.

9. Психологічні особливості комунікації в діяльності оперативного працівника поліції: мето-

дичні рекомендації / Я. М. Когут, О. М. Борисюк, Ю. Ц. Жидецький, Н. М. Калька, Н. О. Пряхіна, О. Й. Хомин. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 112 с.

10. Савченко О. Я. Ключові компетентності – інноваційний результат шкільної освіти. *Рідна школа*. 2011. № 8-9. С. 4–8.

11. Ходань О. Л. Компетентнісний підхід до підготовки майбутніх фахівців у ВНЗ / *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Педагогіка. Соціальна робота: зб. наук. пр. Вип. 29. Ужгород: Ужгород. нац. ун-т, 2015. С. 232–235.

12. Hymes D. «On Communicative Competence» in *Sociolinguistics / D. Hymes, J.B. Pride and J. Homes, Eds. Harmondsworth: Penguin, 1993.*

13. Spitzberg B. H. Communication competence: Measures of perceived effectiveness. In C. H. Tardy (Ed.): [a handbook for the study of human communication: Methods and instruments for observing, measuring, and assessing communication processes], Norwood, NJ: Ablex. 1999. P. 67–105.

14. Wiemann J. M. Explication and test of a model of communicative competence. *Human Communication Research*. 1989. V. 3, P. 195–213.